Заманса мәғлүмәти киңлектә башҡорт һәм башҡа туған телдәрҙе уҡытыуҙың инновацион моделдәре

Тимерғәлиева С.И.
Жәлил Кейекбаев исемендәге 3-сө гимназияның
юғары категориялы башҡорт теле һәм әҙәбиәте уҡытыусыһы

Йөкмәтке

Инеш

Йөкмәткеһе

Заманса мәғлүмәти киңлектә башҡорт һәм башҡа туған телдәрҙе уҡытыуҙың инновацион моделдәре

1.Интерактив күнегеүҙәр эшләү

2.Махсус программа ярҙамында тестар эшләү

3.Кеҫә телефондары ярҙамында тестар үтәү (1)

4.Кеҫә телефондары ярҙамында тестар үтәү (2)

5.“EplaySchool-электрон уйын мәктәбе”платформаһында дәрестәр төҙөү

6.Веб-квест төҙөү тураһында

7. Буктрейлер һәм ижтимағи ролик төшөрөү

8. Нисек шәхси сайт булдырырға?

Йомғаҡлау

Ҡулланылған әҙәбиәт һәм интернет-ресурстар

Ҡушымта

Инеш.

Бөгөнгө осорҙа тормошобоҙ бөтә йәһәттән йылдам рәүештә үҫеүсе заманса электрон технологияларына бәйле булғанлыҡтан, тел һәм әҙәбиәт дәрестәрендә лә уҡыусыларҙың үҙаллылығын һәм ижади эшмәкәрлеген үҫтереү өлкәһендә интернет һәм компьютер технологияларын ҡулланыу ярҙамға киләсәк. Тап ошо йүнәлеш, традицион технологиялар менән бер рәттән, уҡыу-уҡытыу процесының бөтә инновацион технологиялары араһында иң мөһим урынды яулап ала барыуын билдәләргә кәрәк. Интернет технологиялары – уҡытыусы ҡулындағы иң ҡеүәтле ҡорал. Уның менән дөрөҫ ҡуллана һәм дәрестәрҙә урынлы файҙалана белеү генә мөһим.

Яңы быуын Федераль стандарттарына ярашлы төҙөлгән дәреслектәрҙә, методик әҙәбиәттә уҡыусының тәбиғәт тарафынан бирелгән ижади һәләттәрен үҫтереүсе технологиялар ҡулланыу һыҙыҡ өҫтөнә алына. Башҡорт әҙәбиәтен уҡытыуҙа яңы, заманса информацион интернет технологиялар, компьютер ҡулланыу уҡытыу сифатын күтәрергә ярҙам итә, уҡыусыларҙың үҙ алдына эшләү һәләтен үҫтерә, үҙ-үҙенә ышаныс, фәнде өйрәнеүгә ҡыҙыҡһыныуын уята.Мәғлүмәти-компьютер технологияларының белем биреү процесында киң йәйелдерелеүе, Рәсәй мәктәптәре үҫешенең бөгөнгө көн этабында бик мөһим урын алып тора. Был уҡыусыларға белем биреүҙә тулайым уҡытыуҙың мәғлүмәттәрҙе еңел табыу юлын күрһәтеү, вариатив эшмәкәрлектә уҡыусыларҙың мөмкинлектәрен асыу, уны индивидуаллеккә яҡынлаштырыу, ҡулайлаштырыуҙа алыштырғыһыҙ компонент ҡына түгел, ә белем алыусы бөтә субъекттарҙың белемде ҡабул итеүсе булыуҙан тыш, уны табыу һәм үҙләштереү эшмәкәрлегендә тиң хоҡуҡлы әүҙем ҡатнашыусы булыуы мөһим.

Тел һәм әҙәбиәт уҡытыусыһы уҡытыу эшмәкәрлеге барышында уның төрлө төрҙәрен: электрон дәреслектәрҙе, лаборатор, йәғни үҙаллы тикшереү-сағыштырыуҙарҙы, онлайн-тестар үткәреү формаларын, тейешле мәғлүмәттәрҙе интернет селтәренән эҙләп табып, өйрәнелгән материалға өҫтәлмә йәки күргәҙмәлелек итеп файҙаланыуҙы ҡулланырға мөмкин. Бөгөнгө уҡытыусы бөтә яҡлап та үҫешкән, заман менән бергә атлаусы, яңынан-яңы алымдар, информацион технологияларҙы ҡуллана белеүсе шәхес булырға тейеш. Ә инде аң-белемеңде үҫтереү, яңы тәжрибә туплау, белгәндәреңде өйрәтеү һәм өйрәнеү бер ҡасан да һуң түгел. Был йүнәлештә бер-нисә файҙалы сайттар һәм улар менән эш үҙенсәлектәре тәҡдим ителә.

I. Интерактив күнегеүҙәр эшләү

1. Мультимедиалы интерактив күнегеүҙәр төҙөү өсөн ошо һылтанма менән интернет сайтҡа инелә: https://learningapps.org/.
2. Ҡарап танышыр өсөн генә был сайтҡа бөтә теләгән кеше лә кереп сыға ала.
3. Әгәр ҙә маҡсатлы рәүештә ошо сайтта эшләргә уйлаһаң, үҙеңә исем билдәләп, электрон почтаңды күрһәтеп регистрация үтергә кәрәк.
4. Һуңынан, теләгегеҙ булһа, исем-шәрифегеҙҙе, мәктәбегеҙҙе, шәхсән сайтығыҙҙың адресын күрһәтә алаһығыҙ.
5. Башҡорт теле һәм әҙәбиәтенән әҙер күнегеүҙәр табыр өсөн [Все упражнения] →[Другие языки]→[Башкирский язык] яҙыу-төймәләренә баҫып күсегеҙ. Әлеге ваҡытта был биттә, башҡорт теле һәм әҙәбиәтенә арналған, 220-нән артыҡ әҙер күнегеү таба алырһығыҙ.
6. Әгәр ҙә үҙегеҙ күнегеүҙәр төҙөргә теләһәгеҙ, [Новое упражнение] яҙыу-төймәһенә баҫаһығыҙ һәм яңы ҡатлам(вкладка) асыла. Ә унда үҙегеҙҙең өлгәшергә теләгән маҡсатығыҙға ҡарап, төрлө типтағы күнегеүҙәр өсөн әҙер шаблондар бирелгән. Бына улар: “Парын тап”, “Классификацияла”, “Хронологик линейка”, “Ябай рәт”, “Текст

язый”, “Һүрәттәрҙе төркөмләү”, “Дөрөҫ яуап һайлау ысулы менән викторина”, “Төшөп ҡалған һүҙҙәрҙе урынлаштырыу”, “Ҡушымталар селтәре”, “Аудио/видео контент”, “Кем миллионер булырға теләй?”, “Пазл”Яуабын бел”, “Картанан тап”, “Хәрефтәрҙән һүҙ төҙө”, “Был ҡайҙа урынлашҡан?”, “Дар ағасы”, “Парлау”уйыны”, “Баһалағыҙ”. Атамаларына ҡарап уҡ уларҙың билдәләнешен яҡынса билдәләргә мөмкин.

7. Коллегаларығыҙ, дуҫтарығыҙ һәм уҡыусылар менән аралашыу өсөн “Тауыш биреү”, “Чат”, “Календарь”, “Блокнот”, “Иғландар таҡтаһы” исемле ҡушымталарҙы тултыра алаһығыҙ.
8. Был сайттың уҡытыусылар өсөн тағы ла бер бик уңайлы яғы бар: [Мой класс] тигән яҙма-төймәгә баҫыпяңы махсус битте асығыҙ һәм ҡайһы кластарығыҙ менән эшләргә теләйһегеҙ, щуларҙы күрһәтегеҙ (мәҫәлән, 5а, 8б, 10). Класс яһалғас, артабан, бирелгән күрһәтмәләрҙе теүәл үтәп, уҡыусыларығыҙға аккаунттар булдырығыҙ. Был сайтта үҙаллы регистрация үткән уҡыусыларығыҙҙы [Пригласить ученика] яҙыу-төймәһенә баҫып саҡыра алаһығыҙ. [Папка класса] ҡушымтаһында үҙегеҙ яһаған, йәки әҙер күнегеүҙе беркетеп(һаҡлап-сохранить), уҡыусыларығыҙға шул эште башҡарырға ҡушығыҙ. Ә уларҙың эшләү һөҙөмтәһен [Статистика] яҙыу-төймәһенә кереп тикшереү мөмкинселеге булдырылған. Уҡыусығыҙҙың активлығы бик асыҡ күрһәтелә: ҡасан, ниндәй күнегеүҙәрҙе асып ҡараған, ҡайһыһын эшләгән, ҡайһыһын асып ҡына ҡараған һ.б.
9. [Мои папки] тигән яҙыу-төймәгә баҫып тағы ла бер бит асыла. Был биттә һеҙ күрһәткән кластарығыҙ һанынса папкалар барлыҡҡа килә.Уларҙың эсенә ошо кластарға тәғәйен үҙегеҙ төҙөгән, йәки әҙер күнегеүҙәрҙе урынлаштырырға мөмкин.
10. Сайтта махсус [Поиск]яҙыу шаҡмағына, табырға теләгән теманың атамаһын яҙып, күнегеүҙәр эҙләү ҡулайламаһы ла урынлаштырылған.
11. Үҙ ҡушымталарығыҙҙы башҡалар менән дә бүлешә алыу өсөн һеҙҙең ошо сайттағы адресығыҙ күрһәтелгән шәхсән һылтанмағыҙ күрһәтелә.
12. Был сайттың бер үҙенсәлеге бар - күнегеүҙәрҙе башҡорт телендә әҙерләп, тәкдим итеп эшләтә алһағыҙ ҙа, уның барлыҡ йәйләнмә-төймәләре рус һәм башҡа телдәрҙә генә бирелгән, башҡорт телендәгеһе юҡ.

II. Махсус программа ярҙамында тестар эшләү

1. 2003 йылда Башлаков Александр Сергеевич тарафынан эшләнгән MyTest (MyTestX, MyTestXPro)программаһын http://mytest.klyaksa.net/ht-m/download/ һылтанмаһы буйынса үҙегеҙҙең шәхси компьютерығыҙға күсереп алығыҙ. Был программаның MyTestX 10.2 версияһы бушлай таратыла, ул да тест эшләү өсөн һеҙҙең күп талаптарығыҙҙы ҡәнәғәтләндерергә етәсәк.
2. Был прграмма тесты һеҙҙең үҙегеҙгә төҙөүҙә, компьютер ярҙамында уҡыусыларҙан эшләтеүҙә, уларҙың һөҙөмтәләрен йыйыуҙа һәм анализлауҙа, үҙегеҙ ҡуйған критерийҙар буйынса баһалауҙа ҙур ярҙам күрһәтәсәк.

3. MyTestX программаһында тестарға яуапты 10 төрлө итеп билдәләтергә мөмкин. Была улар:
   1) тәкдим ителгән яуаптар араһынан бер генә дөрөҫ яуапты билдәләү;
   2) тәкдим ителгән яуаптар араһынан бер-нисә дөрөҫ яуапты билдәләү;
   3) яуаптарҙың килеү тәртибен билдәләү;
   4) әйтелгәндәрҙе тап килтереп дөрөҫләү;
   5) фекерҙең дөрөҫлөгөн йәки хата булыуын билдәләү;
   6) яуап урынына ҡулдан һан яҙыу;
   7) яуап урынына ҡулдан текст яҙыу;
   8) дөрөҫ урынды йәки һүрәтте күрһәтеү;
   9) хәрефтәрҙең урынын билдәләү;
   10)буш ҡалған урындағы яҙыуҙарҙы яҙып тексты тулыландырыу.
4. Программа уҡытыусы алдан тест төҙөр өсөн (MyTestEditor) **Тест редакторы,** уҡыусыға асып эшләү хоҡуғы биргән (MyTestStudent)**Тест модуле** һәм уҡыусыларҙың башҡарған эштәрен тиҙ һәм еңел тикшереп баһалау мөмкинлеге биргән (MyTestServer) **Тест журналы** модулдәренән тора.
5. Тест төҙөгәндә үҙегеҙ теләгән шрифтты һәм яҙыуҙың төҫтәрен һайлай алаһығыҙ, һүрәттәр, таблицалар һәм һәр төрлө формулалар ҡуйырға мөмкин.
6. Тест төҙөгәндә, уны баһалау критерийҙарын, эшләгән һайын һорау яуаптарының урындары алышыныу мөмкинлектәрен махсус билдәләй алаһығыҙ.
7. Программала уҡыуға тесты өйҙә үтәп уҡытыусыға ебәреү һәм баһалатыу уңайлылыҡтары ла бар.
8. Был тест башҡарыла торған дәресегеҙҙе махсус компьютерҙар селтәре булдырылған кабинетта уҙғарһағыҙ, төп компьютерҙан бөтә уҡыусыларға ла эштәрҙе таратып һәм йыйып алып эшкәртеп, баһалай алаһығыҙ. Эш барышында кемдең нисек эшләгәнен тикшереп була.
9. Был тест программаһы теле башҡорт телендә түгел, шуға ла, уҡыуға эштәрҙе үтәй башлаған мәлдә, күрһәтмәләрҙе татар, рус һ.б. телдәрендә генә алыу мөмкинселеге бар.

III. Кеҫә телефондары ярҙамында тестар үтәү(1)

1. Минең мультимедиалы онлайн эш өлгөләре менән танышыр өсөн ошо һылтанма менән интернет сайтҡа инелә:https://create.kahoot.it/l/#user/57c1e-6ef-2868-45bb-9ade-88e270cc6dc4/kahoots/created
2. [Play] яҙыу-төймәһенә баҫыла.
3. Уйынды Команда менән йәкиҺәр кем үҙ еңеүе өсөн уйнарға мөмкин. Уйын компьютерға 100%тулғас, өйрәнеү маҡсатында әлегә үҙегеҙ өсөн [Классик] яҙыу-төймәһенә баҫығыҙ.
4. Компьютер экранында һеҙ уйнарға теләгә уйындың Пин-Коды яҙыласаҡ.

5. Артабан уйнар өсөн һеҙгә **kahoot.it**тип яҙып смартфон йәки планшетығыҙҙан ошо сайтты асырға һәм үҙегеҙгә исем-шәриф билдәләргә кәрәк булыр. Артабан [Game PIN]тигән урынға компьютерҙағы пин-кодты яҙығыҙ, [Nickname] яҙыуы урынында үҙегеҙгә исем бирегеҙ,[OK'go] тигән яҙыу-төймәгә баҫығыҙ һәм уйынға инерһегеҙ.
6. Һеҙ һайлап алған уйындың һорауҙары бер-бер артлы экранда яҙыла барасаҡ һәм яуап биргәс тә балдар ҡуйыласаҡ.
7. Уйын һуңында һөҙөмтәләрегеҙҙе Microsoft Ecsel программаһында компьютерығыҙҙа һаҡлау мөмкинселеге бар. Бының өсөн [Save Results] баҫырға кәрәк. Әгәр ҙә[Play Again]төймәһенә баҫһағыҙ, һеҙгә виртуаль уйынсы ҡушылып уйнаясаҡ, [New Game] төймәһе һеҙҙе уйнарға яңы уйын һайлау битенә күсерәсәк.
8. Был эште оҡшатып үҙеге ҙә маҡсатығыҙға ярашлыһын төҙөргә теләһәгеҙ, http://marinakurvits.com/kahoot/ һылтанмаһы буйынса күсеп, ошондай күнегеүҙәрҙе үҙегеҙ булдырырға өйрәнә алаһығыҙ.
9. Был уйындың отошло яғы шунда: класта нисә кешенең ҡатнашырға теләге һәм мөмкинлеге булһа, барыһы ла уйнай ала. Яуап биргәндәрҙең дөрөҫ яуапҡа алданыраҡ баҫҡандары күберәк балл аласаҡ.
10. Был сайтта уйынды үрҙә һөйләнелгән викторина вариантында ғына түгел, Өлөштәрен билдәләү, Фекер алышыу, Яуап алыу формаһында ла ойошторорға мөмкин.
11. Сайттың уңайһыҙ яғы: тулыһынса инглиз телендә, башҡорт телендә һорауҙар һәм яуаптар яҙылһа ла, һуңынан программа ниндәйҙер һүҙҙе "таныһа", тәржемә яһай ҙа ҡуя. Мәҫәлән, бер викторина төҙөгәндә ***Врач*** һүҙенә тәржемә яһап инглиз телендә яҙып ҡуйҙы, шуға ла ***Табиб*** тип үҙгәртергә тура килде.

IV. Кеҫә телефондары ярҙамында тестар үтәү (2)

1. Был http://www.triventy.com/ һылтанма ла алдағы сайтҡа оҡшаған, әммә ул отошлораҡ, сөнки ул рус телендә һәм автономлы тәржемә юҡ.
2. Үҙегеҙ күнегеүҙәр булдырыу өсөн шулай уҡ регистрация үтергә һәм [Создайте Викторину]тигән яҙыу-төймәгә баҫып онлайн-режимда күрһәтмәләр буйынса эш төрҙәре булдырыға ғына ҡаласаҡ.
3. Әгәр ҙә һеҙ регистрация үтһәгеҙ, был сайттың командаһынан PDF вариантында заданиелар булдырыу өсөн инструкция ебәреләсәк. Күнегеүҙәрҙе мөмкин, уны принтерҙан баҫтырып алып, ҡул аҫтында тотоп, уҡый-уҡый өйрәнеп, төҙөргә.

V. "EPlaySchool – электрон уйын мәктәбе" платформаһында дәрестәр төҙөү

1. https://vk.com/epsplatform һылтанмаһы буйынса кереп, күрһәтелгән платформала эшләргә һәм дәрестәр төҙөргә теләгегеҙҙе яҙаһығыҙ һәм, модератор ярҙамында логин менән пароллегеҙҙе булдырғандан һуң, шәхси битегеҙҙә эшегеҙҙе башлай

алаһығыҙ.Уҡыусы вариантында эшләп күрер өсөн өлгө рәүешендә *ТимергалиеваЛ* логины, *я574925я* пароле менән кереп эшләп ҡарарға мөмкин.
2. Үҙегеҙ был платформала интерактив дәрес яһау өсөн башта *Платформа буйынса виртуаль тур*ға юлланып, ниндәйерәк төрлө эштәрҙе ниндәй йүнәлештә башҡарыу мөмкинселеге барлығы тураһында мәғлүмәт менән танышаһығыҙ.
3. *Дәрес төҙөү тураһында видеояҙма* ҡарау ҙа файҙалы буласаҡ.
4. Дәрес структураһы һәм уны төҙөү өсөн тағы ла бер айырым *виртуаль тур* тәҡдим ителә.
5. Ошонан һуң дәрестәрегеҙҙе булдыра башлаһағыҙ ҙа була. Мәҫәлән, https://eplayschool.ru/lk/personal_area.phpошо рәүешле.
6. Уҡыусыларығыҙҙың теҙмәһен төҙөү, уларҙың логин һәм паролдәрен үҙҙәренә таратып биреп, үҙаллы эштәрен системалы тикшереп барыуығыҙ ҙа һеҙҙе талапсан һәм яуаплы уҡытыусы итеп дәлилләйәсәк.
7. Платформала уҡытыусыларға дистанцион рәүештә квалификацияһын күтәреү курстары ла булдырылған.
8. Даими рәүештә уҡытыу, өйрәтеү вебинарҙары ойоштоpолоп тора.

VI. Веб-квест төҙөү тураһында

Веб-сайттарҙы уҡыусыларҙы үҙаллы йәки төркөмләп эшләтеү маҡсатында ҡулланыуҙы web-квест формаһында ойоштороу үҙенсәлеге шунда: төрлө-төрлө web-сайттарҙа урынлаштырылған барлыҡ мәғлүмәттәр, гиперссылка ярҙамында бер виртуаль биткә ҡуйыла. Әммә башҡорт телендәге сайттарҙың сағыштырмаса аҙлығы эште ҡатмарлаштыра. Шуға ла мәғлүмәттәрҙе **YouTube**ғәләменә урынлаштырыуҙы (https://www.youtube.com/channel/UCiclxP0_Cy3_NVI8AXiQkTw/videos?view=0&sort=dd&shelf_id=1), үҙебеҙҙән башларға, документаль фильмдар, спектаклдәр тупланмаһы булдырырға кәрәк. Был эшкә уҡыусыларҙы ла йәлеп итеү ҙә ыңғай һөҙөмтә бирәсәк. Киреһенсә, маҡсатлы рәүештә, күрһәтелгән һылтанмалар буйынса күсеп йөрөп һорауҙарға яуап табыу һәм һығымтаға килеү ҙә квесттың мауыҡтырғыс һәм файҙалы икәнлеген аҡлаясаҡ. Мәҫәлән, “Һорайып уйнап, яуапла уйлап”веб-квесты өсөнэтаптар:

1. https://play.kahoot.it/v2/?quizId=98d90852-7957-47cc-9786-ac6b93b307bf
2. http://www.triventy.com/host/71305
3. https://learningapps.org/display?v=pxtpyfbo518

Веб-квестар компьютерҙа эшләү күнекмәләре һәм һүҙ байлығы ғына биреп ҡалмай, ә баланың үҙаллы белем алырға өйрәнеүенә лә булышлыҡ итә.

VII. Буктрейлер һәм ижтимағи ролик төшөрөү

Буктрейлер-һүҙен инглиз теленән тәржемә иткәндә, «бук»(book) – китап, «трейлер» (trailer) – китаптың иң сағыу мәлен яҡтыртҡан ҡыҫҡа видеояҙма, йәғни, реклама типе

атап була. Маҡсаты- китап уҡыуға ҡыҙыҡһыныу уятыу.Буктрейлер әҫәр йөкмәткеһенә перпендикуляр булырға тейеш. Ул китаптың эстәлеген һөйләмәй, ә уға ҡарата үҙ фекерен йөрөтә, интрига һаҡлай, уҡыусыны ҡыҙыҡһындыра.

Этаптары:

– тема (китап) һайлау;

– жанрҙы асыҡлау;

– сюжет буйынса сценарий төҙөү;

– материал һайлау;

– тауыш яҙҙырыу;

– видеояҙма менән эшләү өсөн программа һайлау (Adobe Premier Pro);

–монтажлау;

Талаптар:

хронометраж- 3 минуттан күп түгел.

– интрига һаҡлау;

– йәш үҙенсәлеген билдәләүсе тамға;

– логотип;

– ҡулланылған материалдарға һылтанма (автор хоҡуҡтары);

–премьера – дуҫтарҙа “һынап ҡарау”

Ижтимағи видеролик – кешеләрҙең ҡылығын, фекерләүен, идеяларын, йәмғиәтте яҡшыртыуға йүнәлтелгән бик ҡыҫҡа әҙәби-документаль фильмдың сюжеты ул. Тамашасыға, тәҡдим ителгән материалға ҡарап, билдәле бер идеяларҙы көсләп тағылған тойғо кисерергә тейеш түгел. Ул кемдеңдер тормошондағы ваҡиғаларға шаһит ҡына була. Мәҫәлән, йортһоҙ кешеләргә ярҙам итеү, хайуандарҙы, тирә-яҡ мөхит проблемаларына, интернаттарҙағы ҡарттар һәм етемдәр проблемалары, сәләмәт йәшәү рәүешен, дөйөм тәртип ҡағиҙәләрен үтәүҙе пропагандалау, ғаилә ҡиммәттәрен һүрәтләгән видеояҙма булыуы мөмкин. Автор https://vk.com, https://twitter.com,https://ru-ru.facebook.com, https://www.youtube.com, https://www.instagram.com,https://ok.ru, https://ru.pinterest.com һ. б. киҙеүек киңтаралған социаль селтәрҙәр ярҙамы менән, үҙенең таныштары һәм яҙылыусылары араһында ошо видеояҙмаларҙы таратып биреп, был бәйән ителгән хәлгә үҙ позицияһын күрһәтә.

Һеҙ күреүегеҙсә, ике проект нигеҙендә лә бер үк эш төрөн тәҡдим ителә: видеоматериалдар. Техник саралар – камера, микрофон, Windows-та Movie Maker, Adobe Premier Pro, профессиональ эшкәрткән өсөн Sony Vegas, вырезка, видеояҙма йәбештереү, титрҙар өҫтәп, sound forge өсөн тауыш яҙҙырыу һәм мөхәррирләү программаһы. Һөҙөмтәлә эш бөтөн һәм матур булһын өсөн, бөтә видеофрагменттар, фотоматериалдар эстетик яҡтан берҙәм, музыканың стиле лә бер кимәлдә һәм тауыш күтәрелешендә,аудиотрек артыҡ шау-шыуһыҙ, таҙа һәм сифатлы булырға тейеш. Буктрейлер ҙа, ижтимағи видеоролик та тамашасыларҙың күңеленә үтеп инә алһын. Һөҙөмтәлә тамашасы ыңғай эмоциялар йоғонтоһо аҫтында артабанғы эшмәкәрлек өсөн көс алырға тейеш. Һәм иң мөһиме –бөтә төр ҡулланылған материалдар ҙа авторлыҡ хоҡуғын боҙорға тейеш түгел.

Әммә шәхси үҙенсәлектәре лә бар. Мәҫәлән, ижтимаги видеоролик 4-5 минуттан артмаҫҡа һәм үҙенә маҡсатлы социаль аудиторияһы булырға тейеш. Йөкмәткеһе мәсьәләләрҙе асыҡтан-асыҡ күрһәтмәйенсә, уға ишара ғына булырға һәмтамашасылар үҙе был хәл геройҙарҙы урынында хәлдән сығыу юлын үҙенсә күҙалларға тейеш. Ә буктрейлер өсөн иң оптималь ваҡыт – 2-3 минут. Мотлаҡ талабы – әҫәрҙәрҙең ҡыҫҡаса йөкмәткеһе бирелергә тейеш түгел, титрҙар һәм цитаталарҙың шрифты – еңел уҡымышлы.

Миҫал өсөн тәҡдим һылтанмалар буйынса күсепһөйләнелгәндәр буйынса видеокүҙәтеү яһарға мөмкин. Шулай уҡ ҡайһы бер етешһеҙерәк яҡтарҙы күреп, уларҙы бөтөрөүюлдарын артабанғы эштә иҫәпкә алырға кәрәк. Бер буктрейлерhttps://youtu.be/0H674k0GFukһәм ике ижтимағи роликhttps://youtu.be/asYzNT1AmUk,https://youtu.be/heWr1vfxWew тәҡдим ителә.Был осраҡта өсөһөндә ләкүтәрелгән темабер үк, сюжет һыҙығы оҡшаш, әммә эшмәкәрлек һөҙөмтәһе ике төрлө килеп сыға. Монтаж эше өсөн Pinnacle Studio программаһы ҡулланылған.

VIII. Нисек шәхси сайт булдырырға?

Башҡорт халҡында “Заман башҡа, заң башҡа”, тигән бик матур мәҡәл бар. Эйе, тормош алға барған һайын, уның шарттары ла үҙгәрә. Хәҙерге заман уҡытыусыһы ла үҙенең һөнәри юлына яңы ҡараш ташлап, уны заман талаптарына ярашлы итеп ҡорорға бурыслы. Шундай яңы һыҙаттарҙың береһе: үҙеңдең шәхси сайтыңды булдырыу. Ниндәй мөмкинлектәр бирә һуң шәхси сайт?

— шәхси асыштарыңды, тупланған тәжрибә өлгөләренде системалаштырыу, һаҡлау;
— һөнәри кимәлеңде ҙур аудиторияға күргәҙмәләү;
— коллегалар, ата-әсәләр менән аралашыу;
— мәғлүмәти-аралашыу технологияһы компетенцияһы булдырыу;
— шәхси һөнәри һәм ижади үҫеш өсөн мотивация булдырыу;
— педагогтарҙың Web-сайт төҙөү буйынса конкурстарында ҡатнашыу;
— аттестация үткәндә шәхси сайт өсөн балдар алыу.

Шәхси сайт булдырыр алдынан “хостинг” һәм “домен” төшөнсәләрен белеү мотлаҡ.

Хостинг–Web-сайттар урынлаштырыу өсөнинтернетта билдәле бер күләмдә арауыҡ (пространство) биреү хеҙмәте күрһәткән ойошма. Хостинг булдырыу өсөн, даими рәүештә интернет селтәре менән бәйле булған ҙур күләмдәге йөкмәтке һыйҙырышлы ҡаты дискылы ҡеүәтле компьютерҙар кәрәк. Улар бер туҡтауһыҙ электр менән тәьмин ителеп торорға тейеш. Төҙөлөү һәм эшләү принцибынан сығып, хостингтар Түләүһеҙ һәм Түләүлеләргә бүленәләр. Тәүгеләренең етешһеҙ яҡтары:

— түбән эшләү тиҙлеге;
— рекламаның күплеге;
— тотороҡлолоҡ һәм хәүефһеҙлек гарантияланмауы;

— ярҙам һорап мөрәжәғәт итеүегеҙгә тиҙ генә ярҙам булмау мөмкинлегенең ҙурлығы.

Ябай Web-бит кенә булдырырға, йәки шәхси блог булдырырға теләһәгеҙ, бушлай хостинг та ярай, әммә ҙур корпоратив ресурстарға был етешһеҙлектәр кәртә ҡорасаҡ.

Түләүле хостингта үрҙә һаналған етешһеҙлектәрҙән арынила. Был Web-ресурс хужаһына, өҫтәлмә мөмкинселектәр ҙә биреләсәк. Иң ҙур “минус” – һеҙгә кәрәк уңайлылыҡтар өсөн аҡса түләргә кәрәклеге.

Домен– сайттың исеме. Интернетта һәр бер сайттың үҙенә генә беркетелгән һәм һандарҙан торған IP-адресы бар. Мәҫәлән, Яндекстың адресы – 5.255.255.5 . Бындай һандарҙы гел генә хәтерҙә ҡалдырыуы еңелдән булмағанға, беҙ адрестарҙы домен исемдәре, мәҫәлән, yandex.ru, googl.comбулараҡ беләбеҙ.Домендарҙың 1-се, 2-се, 3-сө кимәлдәре була. Адреста нөктәнән һуң ҡуйылған ru, com, net, org h.б. ҡыҫҡартыуҙар – 1-се кимәл домендары.Улар, ғәҙәттә, сайттың территориаль үҙенсәлеген һәм эшмәкәрлек төрөн билдәләйҙәр. Был кимәлдәге домендарҙы һатып алып булмай. Был мөмкинселек 2-се кимәлдән һәм артабан ғына бирелә башлай. Мәҫәлән, site.ru– 2-се, ә my.site.ru– 3-сө кимәлдәге домендар.

Ябайлаштырып миҫал килтергәндә, һеҙҙең һаҡлауға ҡуйырға теләгән аҡсаларығыҙ – сайтығыҙ, аҡсағыҙ һаҡланған банк – хостинг, домен – исем-адресы.

Тематикаһы һәм тәғәйенләнеше буйынса сайттар:

1. Сайт-визитка.
2. Корпоратив сайт.
3. Интернет-магазин.
4. Яңылыҡтар сайты.
5. Мәғлүмәти SEO-сайт.
6. Web-портал.
7. Бер битлек кенә сайт (Landing Pade)
8. Блог.
9. Форум.
10. Интернет-сервис.

Яһалыу структураһы буйынса сайттарҙың үҙенсәлектәре:

1. Алып-һатарлыҡҡа(коммерцияға) һәм мәғлүмәтилеккә махсуслашалар.
2. Уҡытыусыларға кәрәк йүнәлештәге мәғлүмәти сайттар түләүле һәм түләүһеҙ төрҙәргә бүленәләр.
3. Түләүһеҙ сайттар ҙа яһалышы яғынан ике төргә бүленәләр:

1) Беренселәрендә, регистрация үтеп ингәндән һуң, әҙер формаларға үҙеңдең материалдарыңды урынлаштыраһы ғына ҡала, хатта эшеңде ҡуйған һайын сайт булдырырға мөмкинселек биргән ойоштороусылар грамоталар ҙа тапшыра барасаҡтар. Тик бер яғы яйһыҙ: шәхси сайтыңа ингәндән һуң ундағы реклама, иғландар араһынан үҙ эшеңде тиҙ генә таба алмаҫҡа ла мөмкин. Ни хәл итәһең, үҙең түләмәгәс, башҡаларҙың түләнгән иғландарын уҡырға һәм уҡыусыларыңа, коллегаларыңа рекламаларға

мәжбүрһең. Миҫал итеп ошо һылтанмаларҙы килтерә алам: https://multiurok.ru/timergalievasi/blog һәм https://infourok.ru/user/timergalieva-svetlana-vanovna.

Һеҙҙең иғтибарға “Мультиурок” проектында сайт төҙөү өсөн алгоритм (“Инфоурок” проектында ла алгоритм оҡшаш):

1. Браузерығыҙҙың эҙләү юлында “Мультиурок” тип яҙығыҙ.
2. Табылған адресты һайлап, тейешле биткә сығығыҙ.
3. Регистрация үтеү төймәһен һайлағыҙ.
4. Анкета тултырып регистрация үтегеҙ һәм бушлай үҙ сайтығыҙҙы булдырығыҙ. Логин һәм паролегеҙҙе яҙып алырға онотмағыҙ.
5. Сайтығыҙҙың тәүге битендә фотоғыҙҙы ҡуйып, үҙегеҙ тураһында бирергә теләгән мәғлүмәттәрҙе урынлаштырығыҙ.
6. Артабан “һөнәри һандығығыҙҙың байлыҡтарын” күсерә башлаһағыҙ ҙа була.
7. Был сайттың тағы ла бер һәйбәт яғы: матуриалдарығыҙҙы урынлаштырыу дәүерендә, һалынған эштәрегеҙҙең күләменә һәм һанына ҡарап, һеҙгә сайтығыҙҙы булдырырға мөмкинселек биргән “Мультиурок” хостингы хужалары ваҡыты-ваҡыты менән бушлай Маҡтау Грамотаһы ебәреп торасаҡ.

2) Икенселәрен төҙөү процесы оҙаҡ, ҡатмарлы, әммә тырышлығығыҙ бушҡа китмәйәсәк, шәхси сайтығыҙҙа үҙегеҙ теләгән һәм урынлаштырған материалдарҙы ғына күрә алырһығыҙ. Әммә бында ла “һыу аҫты таштары” табыласаҡ: һеҙгә тәкдим ителгән бушлай сайт-урындың күләме бик ҙур түгел, уны ҙурайтыу һәм сайтығыҙҙы материалдар менән байыҡтырыу өсөн һеҙгә барыбер аҡса түләргә тура килер. Мәҫәлән, https://www.webnode.ru/ сайтында башланғыс күләм 100Мб тирәһе. Фотоһүрәттәрегеҙ арҡкан һайын “буш урынығыҙ” ҙа кәмей бара. https://ru.wix.com/ сайты менән ҡулланһағыҙ ҙа һеҙҙе үрҙә әйтелгән ҡатмарлылыҡтар ҡаршы ала. Әгәр ҙә һеҙгә тәкдим ителгән шәхсән адресығыҙҙың ябай һәм уңайлы яңғырауын теләһәгеҙ(Мәҫәлән, https://timergalieva.webnode.ru адресынан webnode һүҙен алып ташларға теләһәгеҙ) домен һатып алып, айын-айға, йәки бер-нисә йылға алдан түләргә тура килә.

Мин әҙер шаблонлы буш сайтта үҙемә бит (https://multiurok.ru/timergalievasi) булдырып ҡарағандан һуң, https://www.webnode.ru/ сайтын уңайлыраҡ тип таптым. Эш барышында аңланым: бушлай тәкдим ителгән күләмгә лә әллә күпме тәжрибә һыйҙырап була икән. Әле тултырылыу процесында булған сайтыма ошо һылтанма буйынса кереп таныша алаһығыҙ: https://timergalieva.webnode.ru/. Хәҙер webnode-ла (wix-та ла шундау уҡ алгоритм) шәхси сайт төҙөгәндә үҙем уҙған аҙымдарҙы һеҙҙең менән уртаҡлашаһым килә.

1. https://www.webnode.ru/ һылтанмаһы ярҙамында сайтҡа инегеҙ һәм [сайт төҙөргә] төймәһенә баҫығыҙ.

2. Асылған кескәй тәҙрәлә сайтығыҙға исем бирегеҙ, мәҫәлән, исем-шәрифегеҙҙе яҙығыҙ; электрон почтағыҙҙы күрһәтегеҙ һәм паролен яҙығыҙ; [башлап ебәрергә] төймәһенә баҫығыҙ, көтөгөҙ. (Иғтибар итегеҙ: 1)исем-шәрифегеҙҙе яҙғанда башҡорт

хәрефтәре ҡулланһағыҙ, сайт уларҙы аңламаясаҡ һәм һыҙыҡ ҡуйып китәсәк; 2) башҡаларҙа ҡабатланырға мөмкин булмағаныраҡ исем-атама һайларға тырышығыҙ).

3. Артабан, яңы асылған биттә, “Һеҙгә ниндәй сайт кәрәк?” тигән һорауға яуап итеп [сайт] төймәһенә баҫығыҙ.

4. Үҙегеҙ уңайлы тип тапҡан шаблонды табып уға компьютер “сысҡансуғы” менән баҫығыҙ. Мин, мәҫәлән, табип ҡатын һүрәте төшкән шаблонды һайланым.

5. Асылған яңы биттә [редакторлауҙы башларға] тигән төймәгә баҫығыҙ.

6. Иң мөһиме: артабанғы һәр эшегеҙҙе уң яғығыҙҙа өҫтә күрһәтелгән [баҫтырып сығарырға] ([публиковать]) төймәһе менән нығыта барығыҙ, сөнки шулай эшләмәһәгеҙ, эшләгән аҙымдарығыҙ юҡка сығып ҡуйыуы бар, хатта компьютерығыҙҙы оҙаҡ булмаған ваҡытҡа ҡалдырып торһағыҙ ҙа, компьютерығыҙҙың экраны ваҡытлыса ялға туҡтап, һалған хеҙмәтегеҙ бушҡа булыр.

7. Артабан инде, фотоғыҙҙы ҡуйырға, исем-шәрифтәрегеҙҙе яҙырға кәрәк. Фон-һүрәттәрҙе алыштырырға мөмкин. [баҫтырып сығарырға] ([публиковать]) төймәһенә баҫырға онотмағыҙ.

8. Уң яғығыҙҙа өҫтә күрһәтелгән [биттәр] төймәһенә баҫып, тәкдим ителгән биттәрҙе [юҡ итеп], урынына үҙегеҙҙең биттәрегеҙҙе булдырығыҙ. [бит өҫтәргә] тигән төймәгә баҫып, өҫтәлгән биттең үҙегеҙгә кәрәк буласаҡ шаблонын һайлағыҙ, сөнки, уларҙың тәғәйенләнеше һәм күрер күҙгә бирелеше төрлөсәрәк.[баҫтырып сығарырға] ([публиковать]) төймәһенә баҫырға онотмағыҙ.

9. Һеҙ үрҙә бирелгән эш менән мәшғүл булған арала, электрон почтағыҙға шәхсән сайтығыҙҙы уңышлы төҙөй башлауығыҙ тураһында беренсе хәбәр киләсәк. Артабан, һәр төрлө файҙалы һәм файҙаһыҙ кәңәштәр, тәкдимдәр менән бындай хәбәрҙәр һеҙгә йыш булыр.

10. Адресығыҙҙы, паролегеҙҙе яҙып алығыҙ, хәтерегеҙ һәйбәт булһа ла, яҙыуығыҙ ҙа булһа – ышаныслыраҡ.

Ниндәйҙер тырышлығығыҙ һеҙ теләгәнсә үк килеп сыҡмаһа, бошонмағыҙ, ял итегеҙ ҙә яңынан башлағыҙ. Ныҡышмал булығыҙ.

Компьютерҙа эшләү буйынса башланғыс тәжрибәгеҙ булһа, үрҙә тәкдим ителгән инновацион моделдәрҙе үҙләштереп, үҙегеҙҙең хеҙмәтегеҙҙе лә күпкә еңелләштерерһегеҙ һәм уҡыусылала башҡорт теле һәм әҙәбиәте дәрестәренә күп ыңғай мөнәсәбәт булдырырһығыҙ. Уңыштар һеҙгә!

Йомғаҡлау

Башҡорт телен һәм әҙәбиәтен уҡытыуҙа яңы, заманса технологиялар ҡулланыу – уҡытыу сифатын күтәрергә ярҙам итер, уҡыусыларҙың үҙ алдына эшләү һәләтен үҫтерер, үҙ-үҙенә ышанысын, фәнде өйрәнеүгә ҡыҙыҡһыныуын уятыр һәм тыуған илен яратҡан, унық киләсәген ҡайғыртыусы шәхес тәрбиәләр, ә иң мөһиме – башҡорт теле башҡа фәндәр араһында үҙенең бәҫен күтәрер, уҡытыусылар ҙа үҙҙәрен белемле, яңылыҡҡа ынтылыусы, ышаныслы, һәләтле шәхес итеп танытыр. Уҡытыуҙы информатизациялау

һәм компьютерлаштырыу уҡыусыларҙа үҙаллылыҡ, ижади эшләү һәләте тәрбиәләй, балаға индивидуаль яҡын килеүгә ҙур мөмкинселек бирә. Ниндәй генә дәрес, тема булмаһын компьютер ярҙамында уның проблемаһын, идея-йөкмәткеһен асыҡлау, уҡыусыға белем биреү өсөн бик ауырға тура килмәйәсәк. Бынан тыш, предмет-ара бәйләнеш булдыра һәм уҡытыу процесын ойоштороусы форма һәм методтарҙы үҫтерә һәм үҙгәртә. Компьютер технологиялары – ул хәҙерге заман уҡытыусыһының иң кәрәкле эш ҡоралы. Үҙ эшен яратҡан һәр бер башҡорт теле уҡытыусыһы, заманса технологияларҙы өйрәнеп, уларҙы эш тәжрибәһендә ҡулланып, бөтә уҡыусыларҙың да башҡорт телендә аралашыуын, уларҙың индивидуаль һәләттәрен үҫтереп, халҡыбыҙға һәм телебеҙгә ихтирам тәрбиәләй ала

Әҙәбиәт

1. Тимергалиева С.И. Особенности буктрейлера и социального ролика//Современные проблемы преподавания башкирского языка как родного и государственного в Республике Башкортостан и других регионах Российской Федерации.–Уфа, РИЦ БГУ, 2019.- 378 с.
2. Тимергалиева С.И. Личный сайт учителя как учебный инструментарий // Актуальные научные исследования и технологии: Сборник научных трудов.–Вып.2/Отв.ред.В.Н.Кризский; зам.отв.ред.Л.А.Афанасьева.-Стерлитамак: Стерлитамакский филиал БашГУ, 2018.-227с.
3. Тимергалиева С.И. Мультимедийные технологии в изучении башкиского языка и литературы // Актуальные научные исследования и технологии: Сборник научных трудов.–Вып.1/Отв.ред.В.Н.Кризский; зам.отв.ред.Л.А.Афанасьева.–Стерлитамак: Стер литамакский филиал БашГУ, 2018.–227с.
4. Баһауетдинова М.И., Баһауетдинов Н.М., Йәғәфәрова Г.Н. Интеллектуаль уйындар/ Методик ҡулланма. – Өфө: Китап, 2011.
5. Валеева А. Компьютер технологияларын файҙаланыу. // Мәғариф. – 2002. –№6. – 60-62-се биттәр.
6. Тимерғәлиева С.И. Дәрестәрҙе заманса мәғлүмәти киңлектә үткәреүҙең инновацион моделдәре//Башҡортостан уҡытыусыһы, 2018, №2.
7. Тимерғәлиева С.И. Шәхси сайт төҙөү буйынса кәңәштәр//Башҡортостан уҡытыусыһы, 2018, №9.

Интернет -ресурстар:

1. Гущина Д. Памятка для создания буктрейлера [Электронный ресурс] / Дарья Гущина // Школа вдохновения :http://school-of-inspiration.ru/pamyatka-dlya-sozdaniya-buktrejlera
2. Как сделать буктрейлер [Электронный ресурс] : практические рекомендации // Алексей Музалёв и Литературный проект LITER-RM : http://liter-rm.ru/kak-sdelat-buktrejler.html
3. http://mytest.klyaksa.net/

4. http://vsosh.edusite.ru/DswMedia/sovremennyiyurokrusskogoyazyikaiyeor.doc
5. http://ppt4web.ru/pedagogika/primenenie-ehlektronnykh-obrazovatelnykh-resursov-ehor-na-urokakh-raznogo-tipa-vida.html
6. http://vbelyakov.ucoz.ru/samoobrazovanie/ispolzovanie_ehor_na_urokakh_biologii.doc

1-се ҡушымта

“EPlaySchool–электрон уйын мәктәбе” платформаһынан дәрес өлгөһө:

“Әсәм теле – сәсән теле”

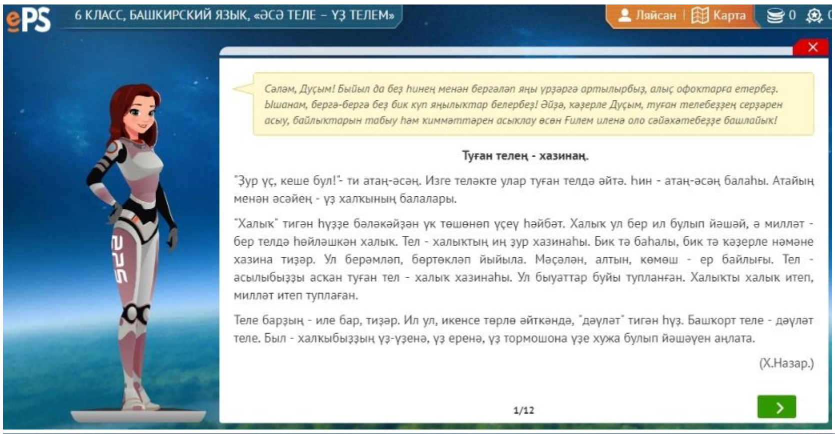

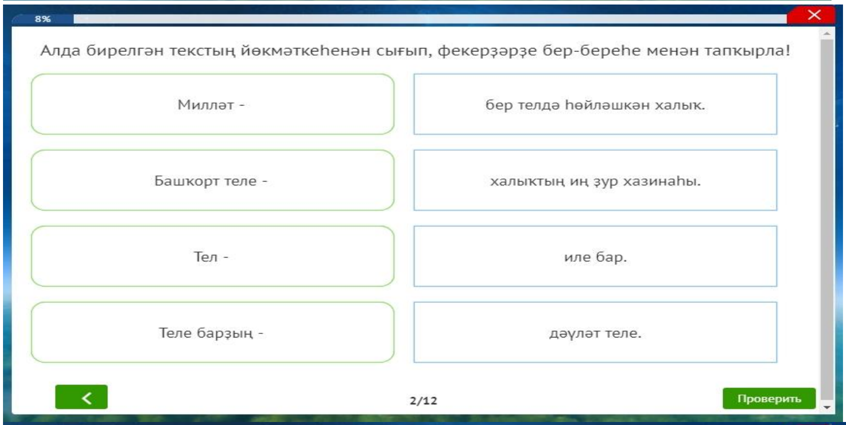

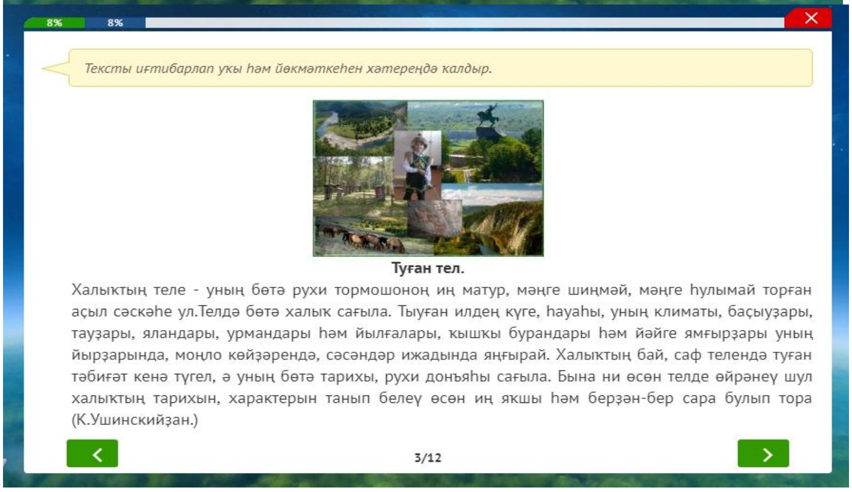

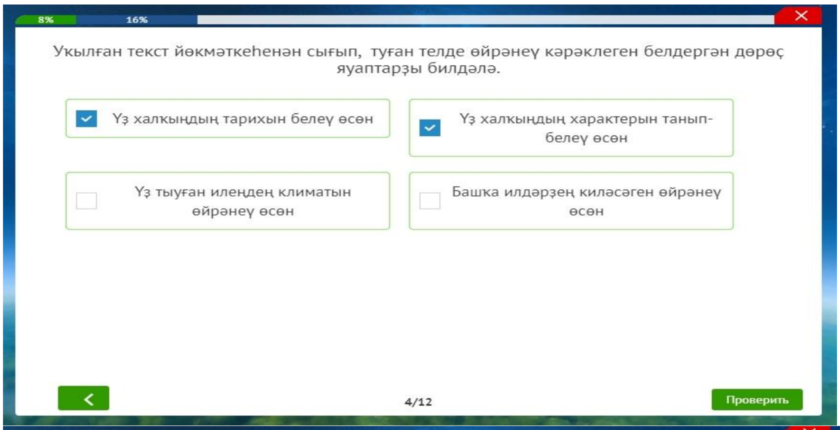
8%
16%
Укылған текст йөкмәткеһенән сығып, туған телде өйрәнеү кәрәклеген белдергән дөрөҫ яуаптарҙы билдәлә.
Үҙ халкыңдың тарихын белеү өсөн
Үҙ халкыңдың характерын танып-белеү өсөн
Үҙ тыуған илеңдең климатын өйрәнеү өсөн
Башка илдәрҙең киләсәген өйрәнеү өсөн
4/12
Проверить

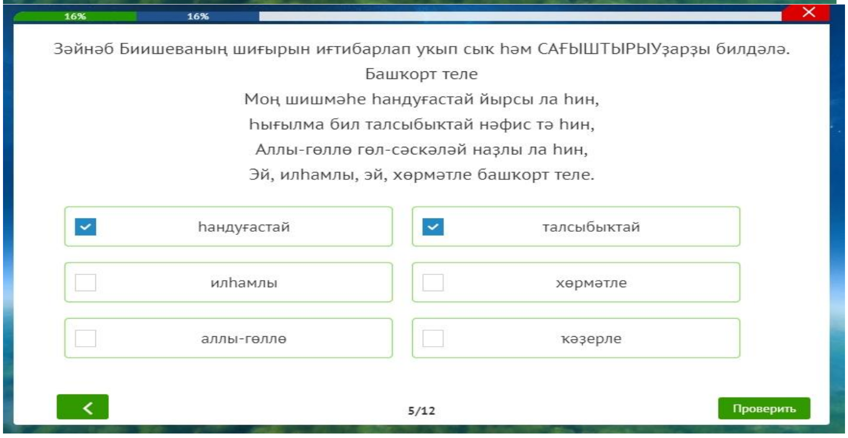
16%
16%
Зәйнәб Биишеваның шиғырын иғтибарлап укып сык һәм САҒЫШТЫРЫУҙарҙы билдәлә.
Башкорт теле
Моң шишмәһе һандуғастай йырсы ла һин,
Һығылма бил талсыбыктай нәфис тә һин,
Аллы-гөллө гөл-сәскәләй наҙлы ла һин,
Эй, илһамлы, эй, хөрмәтле башкорт теле.
һандуғастай
талсыбыктай
илһамлы
хөрмәтле
аллы-гөллө
ҡәҙерле
5/12
Проверить

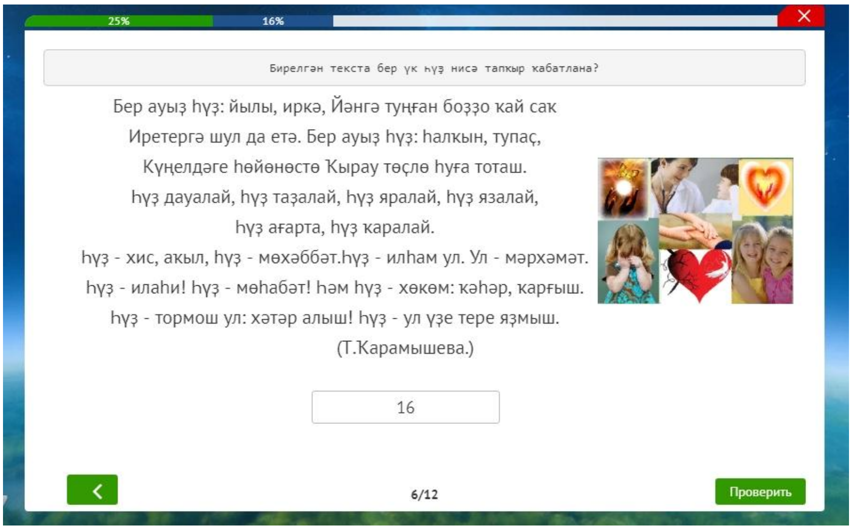
25%
16%
Бирелгән текста бер үк һүҙ нисә тапкыр кабатлана?
Бер ауыҙ һүҙ: йылы, иркә, Йәнгә туңған боҙҙо кай сак
Иретергә шул да етә. Бер ауыҙ һүҙ: һалкын, тупаҫ,
Күңелдәге һөйөнөстө Ҡырау төҫлө һуға тоташ.
һүҙ дауалай, һүҙ таҙалай, һүҙ яралай, һүҙ язалай,
һүҙ ағарта, һүҙ каралай.
һүҙ - хис, акыл, һүҙ - мөхәббәт.һүҙ - илһам ул. Ул - мәрхәмәт.
һүҙ - илаһи! һүҙ - мөһабәт! һәм һүҙ - хөкөм: кәһәр, карғыш.
һүҙ - тормош ул: хәтәр алыш! һүҙ - ул үҙе тере яҙмыш.
(Т.Карамышева.)
16
6/12
Проверить

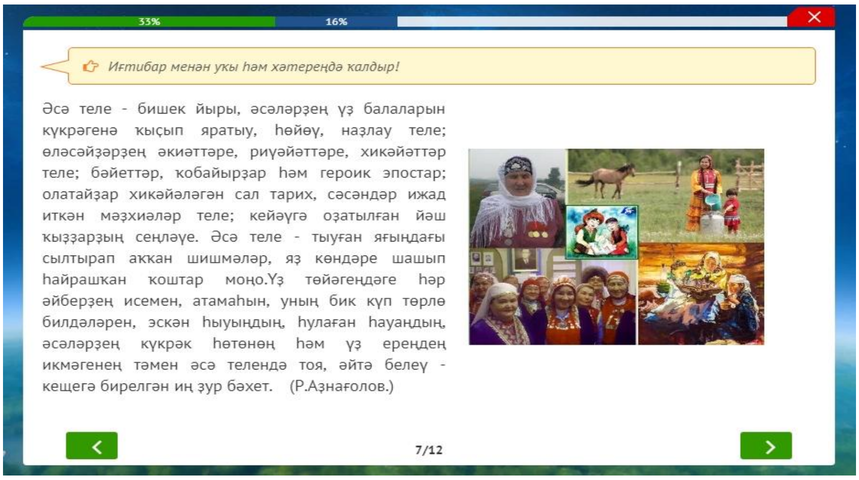
33%
16%
Иғтибар менән укы һәм хәтереңдә калдыр!
Әсә теле - бишек йыры, әсәләрҙең үҙ балаларын кукрәгенә кысып яратыу, һөйөү, наҙлау теле; өләсәйҙәрҙең әкиәттәре, риүәйәттәре, хикәйәттәр теле; бәйеттәр, кобайырҙар һәм героик эпостар; олатайҙар хикәйәләгән сал тарих, сәсәндәр ижад иткән мәҙхиәләр теле; кейәүгә оҙатылған йәш кыҙҙарҙың сеңләүе. Әсә теле - тыуған яғыңдағы сылтырап аккан шишмәләр, яҙ көндәре шашып һайрашкан коштар моңо.Үҙ төйәгеңдәге һәр әйберҙең исемен, атамаһын, уның бик куп төрлө билдәләрен, әскән һыуыңдың, һулаған һауаңдың, әсәләрҙең кукрәк һөтөнөң һәм үҙ ереңдең икмәгенең тәмен әсә телендә тоя, әйтә белеү - кешегә бирелгән иң ҙур бәхет. (Р.Аҙнағолов.)
7/12

33% 25%

Нисәнсе мәкәлдә "тел" һүҙе хәбәр булып килгән ?

1. Бит күрке - күҙ, тел күрке - һүҙ.
2. Борос әсе, әсе телле кеше унан да әсе.
3. Ғәзиз башка ни килһә лә, телдән килә.
4. Кеше күрке - йөҙ, йөҙҙөң күрке - күҙ, уйҙың күрке - тел, телдең күрке - һүҙ.
5. Көйҙөргән дә тел, һөйҙөргән дә тел, бөлдөргән дә тел, көлдөргән дә тел.
6. Татлы тел таш ярыр.
7. Күңеле буштың теле буш.

4

8/12 Проверить

41% 25%

Кәҙерле Дуҫым! Халык шағиры Рәми Ғариповтың һүҙҙәре лә һиңә фәһемле булыр.

Ил яҙмышын ир муйынына Ҡылды ярып тел бәйләй,
Ҡыркка ярып тел бәйләй!..
Бәпләп-әрләп, тел менән Кеше иткән инәбеҙ,
Эшле иткән инәбеҙ;
һөйләп-көйләп, тел менән Хисле иткән инәбеҙ,
Көслө иткән инәбеҙ;
Күҙебеҙҙе тел менән Нурлы иткән инәбеҙ;
Үҙебеҙҙе тел менән Йырлы иткән инәбеҙ.
Терелткән дә тел шуға, Үлтерткән дә тел шуға;
Тел әйткән һүҙ ел түгел, Кәҙер-хөрмәт бел уға!..

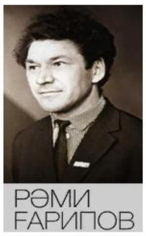

9/12

8% 33% 33%

Тәҡдим ителгән шиғыр өҙөктәрен авторҙары менән тапкырла.

Баязит Бикбай	Минең телем - тыуған ерем, әсәм тауышы,	Халкымдың бай хазинаһы, таҙа намыҫы!
Ғабдулла Тукай	Башкорт балаһы мин, Ер хәтерендә	Мең йыл уйылып барған эҙем бар.
Рауил Бикбаев	Халкым теле миңә - хаклык теле,	Унан башка минең илем юк.
Рәми Ғарипов	Донъяла күп нәмә белдем	һин туған тел аркылы.

10/12 Проверить

8% 41% 33%

Кәҙерле Дуҫым! Оло аҡһаҡал Ғайса Хөсәйеновтың аманатын уҡы, аңла һәм хәтереңдә ҡалдыр.

Рухи хазина.

Донъяла һәр бер халыктың рухи хазинаһы, халыкты халык иткән бер булмышы бар. Ул - тел. Тел - халыктың иң ғәзиз бүләге, йәшәү, аралашыу рәүеше. Теле барҙың иле бар, иле барҙың даны бар, тигән сәсәндәр.Тел - ул халыктың мәңге тере тарихы ла. Шул ғәзиз тел уны борон бер бөтөн халык итеп ойошторошкан, уртак тел, һүҙ таптырған, көнөн, йүнен йүнләшкән, тәжрибәһен, акылын, күңелдәгеһен үҙенә туплап, уның күркен күтәрешкән, кемлеген бар донъяға таныткан, халыктар менән аралаштырған. Ата-бабаларыбыҙҙан үлемһеҙ бүләк, иң изге аманат булған үҙ туған телебеҙҙә, мәҡәлән, халкыбыҙҙың акылын һәм зирәклеген дә, күңел күркен һәм ғөрөф-ғәҙәттәрен дә, тарихын һәм бөгөнгөһөн дә, бар ғәмәлен һәм уй-хыялдарын да күңел күҙе менән күрергә һәм тойорға мөмкин.Тарихсылар боронғоно белер өсөн ҡурғандарҙы ҡаҙып карайҙар, калған таш кала харабаларын тикшерәләр, иҫке документтарға, яҙмаларға мөрәжәғәт итәләр. Әммә иң ышаныслы тере документты - боронғоноң аваҙы булып бөгөн дә йәшәп яткан телде, һүҙ мәғлүмәттәрен бик ук абайлап бармайҙар күп сак. Тел ул барыһын да һөйләп, көйләп тора. Уны колак һалып тыңлай ғына бел.

11/12

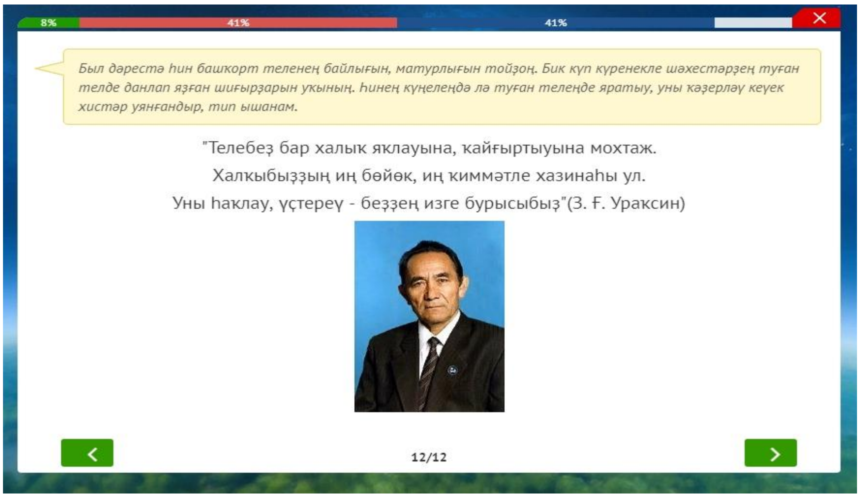

2-се ҡушымта

Веб-квест өлгөһө:

“Ж.Ғ.Кейекбаевтың тормош юлы, ижады һәм фәнни эшмәкәрлеген өйрәнеү”
темаһы буйынса тест-тур:

1. http://www.triventy.com/my/games һылтанмаһы буйынса Жәлил Кейекбаевтың ижади эшмәкәрлеге буйынса тест-тур үтегеҙ. Артабан икенсе этапҡа күсегеҙ.
2. https://play.kahoot.it/#/?quizId=06080153-8e2e-45ba-9f54-0f7c5b7f5852 һылтанмаһы буйынса Жәлил Кейекбаевтың фәнни эшмәкәрлеге тураһында тест-тур һорауҙарына яуап бирегеҙ. Артабан өсөнсө этапҡа күсегеҙ.
3. https://learningapps.org/4490195 һылтанмаһы буйынса Жәлил Кейекбаевтың тормош юлы һәм ижады буйынса "Кем миллионер булырға теләй?"тест-тур уйынының һорауҙарына яуап бирегеҙ.
4. Барлыҡ этаптарҙы үтеп бөткәнһең икән, тимәк, һин Ж.Ғ.Кейекбаевтың тормош юлын, ижадын һәм фәнни эшмәкәрлеген бик яҡшы үҙләштергәнһең. Афарин!

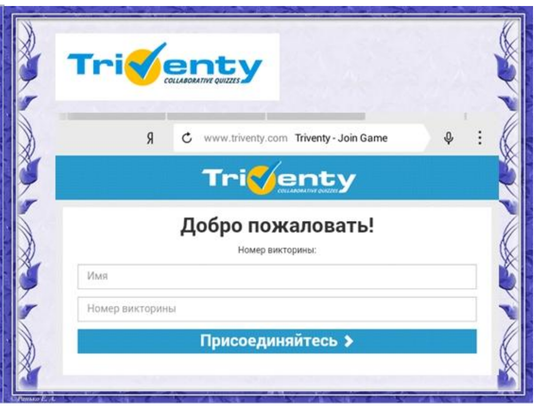

kahoot.it Kahoot!
Kahoot!
Kahoot!
Game PIN
Enter

LearningApps.org
ЖӘЛИЛ
ЕВТЫҢ
Задание
OK
A ҒАФУРИ РАЙОНЫ ҠАРАНЙЫЛҒА АУЫЛЫ
B ҒАФУРИ РАЙОНЫ АЛАЙҒЫР АУЫЛЫ
C ҒАФУРИ РАЙОНЫ СӨЙЕТБАБА АУЫЛЫ
D ҒАФУРИ РАЙОНЫ ТАБЫН АУЫЛЫ